

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ № ____
ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
ІЗ КУРСУ «АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ»

2016

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ № _____
ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
ІЗ КУРСУ «АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ»
для студентів всіх форм навчання
напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент»

Розглянуто на засіданні кафедри
менеджменту.

Протокол № від «1 » «09 » 2016 р.

Затверджено на засіданні

Навчально-видавничої Ради ДонНТУ

Протокол №__ від «__» «____» 2016р

2016

УДК 005(072)

М 54

Методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи студентів із дисципліни "Антикризове управління" для студентів всіх форм навчання напряму підготовки 6.030601 "Менеджмент" / [укл. Г.Б. Мирошниченко]. – Донецьк: ДонНТУ, 2016. – 19с.

Методичні рекомендації містять тематичний зміст курсу "антикризове управління", тести щодо самоконтролю, завдання щодо виконання контрольної роботи, список основної й додаткової літератури. Призначені для студентів всіх форм навчання з напряму підготовки 6.030601 "Менеджмент".

Укладач – Мирошниченко Г. Б.

Відп. за випуск: І.В. Шкрабак, д.е.н.

Рецензент – Панченко Г.С., к.е.н., доцент

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	5
МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ».....	7
ПИТАННЯ ЩОДО САМОКОНТРОЛЮ.....	8
ТЕСТИ ЩОДО САМОКОНТРОЛЮ.....	10
ЗАВДАННЯ ЩОДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ	13
МЕТОДИ КОНТРОЛЮ.....	15
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	16

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Ціль методичних рекомендацій до самостійної роботи студентів із дисципліни "Антикризове управління" – сприяти закріпленню, поглибленню і узагальненню знань, одержаних студентами за час лекцій та їх застосування до комплексного вирішення конкретних завдань на практичних заняттях та під час самостійної роботи. Підставою для розробки методичних рекомендацій для виконання завдань практичних занять з даної навчальної дисципліни є навчальний план відповідного напрямку підготовки та робоча програма.

Практичне заняття включає проведення попереднього контролю знань, вмінь, навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та обговорювання її за участю студентів, розв'язування завдань, контрольних робіт, їх перевірку й оцінку. Проведення практичного заняття ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах, для виявлення ступеня оволодіння студентами необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різної складності для розв'язання їх студентами на занятті. Оцінки, отримані студентом за практичні заняття враховуються при виставленні поточної модульної (практичний модульний контроль) оцінки з даної навчальної дисципліни.

Згідно з Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах та з Галузевим стандартом вищої освіти України самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Методичні матеріали для самостійної роботи передбачають можливість проведення самоконтролю з боку студента. Для самостійної роботи студенту також рекомендується відповідна наукова та фахова монографічна і періодична література. Самостійна робота студента над засвоєнням навчального матеріалу з навчальної дисципліни "Антикризове управління" може виконуватися у бібліотеці вищого навчального закладу, навчальних кабінетах, комп'ютерних класах, а також в домашніх умовах.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни є визначення сутності, місця та ролі, основних видів кризових явищ та стадій розвитку кризи соціально-економічних систем, розкриття методичних підходів до діагностики й моделювання в прогнозуванні й подоланні криз.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Антикризове управління» є формування знання, уміння та навички щодо розв'язання проблем розпізнавання кризових явищ; прогнозування наслідків розвитку кризових явищ та їхнього впливу на результати діяльності підприємства; визначення можливостей запобігання кризи і/або її пом'якшення; забезпечення функціонування підприємства в умовах криз; стабілізація діяльності окремих підсистем підприємства для подолання (пом'якшення) проявів системної кризи підприємства в цілому для створення можливостей його подальшого розвитку; ліквідація наслідків кризи і/або ліквідація підприємства (зокрема, за процедурою банкрутства); розвиток підприємства на новій основі, якщо кризу вдалось подолати.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- сутність і зміст поняття «криза» і «антикризовий стан», закономірності виникнення кризи в функціонуванні й розвитку соціально-економічних систем;
- стратегічні цілі і завдання антикризового управління;
- елементи економічної безпеки держави і регіонів;
- технологію й механізм антикризового управління;
- методи та організацію моніторингу в антикризовому управлінні;
- концептуальні підходи до питань моделювання кризових явищ;
- особливості антикризового управління в сучасних умовах;

вміти :

- класифікувати кризові явища в функціонуванні соціально-економічних систем;
- діагностувати кризи в процесі управління;
- використовувати сучасні методи й моделі діагностики кризових явищ і процесів на рівні підприємств;
- розраховувати показники фінансової спроможності підприємств;
- застосовувати антикризові функціональні технології як інструмент стратегічного управління;
- застосовувати сучасні методи антикризового управління в оперативному управлінні;
- розраховувати оптимальні і стійкі режими роботи підприємства;
- досліджувати антикризові стратегії і програми на сучасних підприємствах.

ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ “АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ”

Змістовий модуль 1. Кризи в тенденціях макро- та мікророзвитку.

Тема 1.1. Кризи в соціально-економічних системах.

Сутність і зміст поняття «криза» і «антикризовий стан». Класифікація кризових явищ. Ознаки кризи: розпізнавання і управління.

Тема 1.2. Кризи в тенденціях розвитку економіки.

Економічні кризи і циклічний розвиток економіки. Наукові концепції пояснення циклів і економічних криз. Історичний аналіз природи кризових явищ.

Тема 1.3. Кризи і безпека розвитку.

Державне антикризове управління в структурі національної безпеки. Система економічної безпеки держави і регіонів. Суб'єкти управління економічною безпекою. Удосконалення управління економічною безпекою.

Змістовий модуль 2. Механізм антикризового управління.

Тема 2.1 Стратегічні цілі і завдання антикризового управління.

Цілі і завдання антикризового управління. Функції антикризового управління. Методи антикризового управління. Стратегія і тактика в антикризовому управлінні.

Тема 2.2 Діагностика і технологія в антикризовому управлінні

Діагностика криз в процесі управління Технології антикризового управління. Механізм антикризового управління.

Тема 2.3. Організація моніторингу в антикризовому управлінні.

Моніторинг в системі антикризового управління. Методи моделювання діагностики кризових явищ і процесів.

Тема 2.4. Ризики в антикризовому управлінні

Природа і класифікація управлінських ризиків. Класифікація ризиків в антикризовому управлінні. Управління ризиком: можливості, засоби, фактори.

Тема 2.5. Ефективність і досвід антикризового управління.

Ефективність антикризового управління. Зарубіжний досвід антикризового управління.

ПИТАННЯ ЩОДО САМОКОНТРОЛЮ

1. Криза та її роль в процесах соціально-економічного розвитку держави, регіону, підприємства.
2. Назвіть причини виникнення кризових ситуацій.
3. Чи можна стверджувати, що криза – закономірний етап у розвитку соціально-економічної системи? Чому?
4. Які можливі наслідки у разі розв'язання кризи?
5. Які сучасні тенденції динаміки економічних криз, в чому різноманітність криз і як їх можна класифікувати?
6. Основні причини економічних криз.
7. Види економічних криз і в чому їх відмінності.
8. Що розуміється під антикризовим управлінням? За яких умов настає і поглиблюється криза соціально-економічних систем?
9. Основні принципи антикризового управління.
10. Чим обумовлена реалізація завдань антикризового управління?
11. В чому виражається концептуальна установка антикризового управління організаціями?
12. Завдання антикризового менеджменту.
13. Видова класифікація антикризового менеджменту.
14. Криза державного управління, етапи розвитку.
15. Функції антикризового менеджменту.
16. Охарактеризуйте типи антикризового управління. Як поєднуються функції регулярного і функції антикризового управління різних типів?
17. Контроль, як окрема функція антикризового управління соціально-економічною системою.
18. Характеристика й особливості застосування методів подолання кризи.
19. Характеристика зовнішніх факторів кризових явищ, їх можливі наслідки.
20. Основні групи показників аналізу стратегії в антикризовому менеджменті.
21. Тактичні заходи щодо виходу з економічної кризи.
22. Чим викликана потреба підприємств в антикризовому стратегічному управлінні?
23. Назвіть основні етапи антикризового стратегічного планування? Дайте їх коротку характеристику.

24. Який зв'язок існує між антикризовою стратегією, структурою підприємства, ресурсами та управлінської культурою?
25. Що означає діагностування для розвитку системи, виявлення та запобігання кризи?
26. Які проблеми може вирішити діагностика?
27. Чи можна вважати діагностування функцією?
28. Основні напрями у діагностиці кризи соціально-економічної системи.
29. Класифікація типів и видів діагностики.
30. Дайте характеристику механізму антикризового управління як складної категорії управління.
31. Склад комплексного механізму антикризового управління.
32. У чому особливості технологій антикризового менеджменту?
33. З яких блоків складається технологічна схема антикризового управління?
34. Які фактори впливають на розробку управлінських рішень у технології антикризового управління?
35. Яку роль відіграє інформаційне забезпечення в технології антикризового управління?
36. Як здійснюється контроль кризових ситуацій в технології антикризового управління?
37. Класифікація різних методів моніторингу.
38. Поняття «ризик» у менеджменті.
39. Найбільш поширені джерела ризиків.
40. Класифікація ризиків за основними ознаками і факторами.
41. Назвіть основні структурні елементи економічної безпеки і дайте їм характеристику.
42. Визначте індикатори економічної безпеки стосовно до виробничої організації.
43. Як забезпечити ефективну взаємодію держави і бізнесу в інтересах зміцнення економічної безпеки країни?
44. Розкрийте роль малого підприємництва в підвищенні економічної безпеки країни.
45. Які заходи необхідно вжити для запобігання витоку капіталів з України?

ТЕСТИ ЩОДО САМОКОНТРОЛЮ

1. За структурою відносин у соціально-економічній системі, по диференціації її розвитку можна виділити наступні групи криз:

- а) керовані, некеровані, часткові, системні;
- б) природні, суспільні, екологічні;
- в) економічні, соціальні, організаційні, психологічні, технологічні;
- г) всі вище перераховані.

2. Чи може антикризовий менеджмент завжди керувати кризовими ситуаціями:

- а) так;
- б) немає.

3. Криза – це:

- а) можливість виникнення збитку , вимірюваного в грошовому вираженні;
- б) вкрай загострення протиріч у соціально-економічній системі (організації), що загрожує її життєстійкості в навколишньому середовищі;
- в) яскраво виражена невизначеність в неоднозначності перебігу реальних економічних процесів, в різноманітті перетворення можливостей у дійсність, в існуванні безлічі (як правило, нескінченних) станів, в яких розглядається в динаміці об'єкт може знаходитися в майбутній момент часу.

4. Неминучі чи кризи в соціально-економічному розвитку:

- а) так;
- б) так, у разі виникнення негативних зовнішніх факторів;
- в) так, у разі виникнення негативних внутрішніх факторів;
- г) немає.

5. Які з наступних понять відносяться до ключових характеристиках оцінки кризи:

- а) проблематика кризи, гострота кризи;
- б) масштаб кризи; область розвитку, охоплена кризою; стадія (фаза) прояви кризи;
- в) причини кризи, можливі наслідки кризи;
- г) все перераховане вище;
- д) тільки а, б.

6. Як співвідносяться поняття функціонування організації та управління розвитком:

- а) друге включає першу;
- б) перше включає другу;
- в) носять діалектичний характер.

7. Якими основними властивостями повинна володіти система антикризового управління:

- а) гнучкість і адаптивність;
- б) схильність до посилення неформального управління, мотивація ентузіазму, терпіння, впевненості;
- в) диверсифікація управління;
- г) зниження централізму;
- д) посилення інтеграційних процесів;
- е) все перераховане вище;
- ж) тільки а, б, д;
- з) тільки а, в, д.

8. Які з наступних факторів визначають ефективність антикризового управління:

- а) професіоналізм антикризового керівника; мистецтво управління, дане природою і придбане в процесі спеціальної підготовки;
- б) методологія розробки ризикованих рішень; науковий аналіз обстановки, прогнозування тенденцій;
- в) корпоративність; лідерство;
- г) оперативність і гнучкість управління;
- д) стратегія і якість антикризових програм;
- е) система моніторингу кризових ситуацій;
- ж) все перераховане вище;
- з) тільки а, б, г, д.

9. Чи можна розглянутий приклад віднести до відносно керованого або некерованому процесу? Приклад, підлеглий - хороший виконавець не виконуватиме розпоряджень, що йдуть всупереч здоровому глузду або юридичним законам:

- а) так;
- і) немає.

10. Чим у першу чергу визначається можливість антикризового управління:

- а) людським фактором;
- б) знанням циклічного характеру розвитку соціально-економічних систем;
- в) а, б.

11. Як слід ставитися до криз:

- а) побоюватися;
- б) боротися;
- в) вітати;
- г) дозволяти;
- д) все перераховане вище;
- е) тільки а, б і в.

12. Чим у першу чергу визначається необхідність антикризового управління:

- а) цілями розвитку;
- б) необхідністю пом'якшення кризи;
- в) необхідністю підготовки до кризи;
- г) все перераховане вище;
- д) тільки б і в.

13. Антикризове розвиток - це:

- а) керований процес запобігання або подолання кризи, що відповідає цілям організації і відповідний об'єктивним тенденціям її розвитку;
- б) частково керований процес запобігання або подолання кризи, що відповідає цілям організації;
- в) керований процес запобігання або подолання кризи , що відповідає цілям організації.

14. Як впливає фактор часу на ефективність антикризового управління:

- а) підвищує;
- б) знижує;
- в) не впливає.

15. Ефективність антикризового управління проявляється в:

- а) ступеня досягнення цілей пом'якшення, локалізації або позитивного використання кризи в зіставленні з витраченими ресурсами;
- б) в ступені досягнення цілей;
- в) в ступені зростання потенціалу;
- г) в ступені розвитку управління;
- д) тільки б, в.

16. На першому етапі «Початок кризи підприємства» необхідно:

- а) розробити бізнес - план розвитку підприємства на перспективу;
- б) провести оперативний ситуаційний аналіз, перебудувати стратегію і поставити нові завдання;

в) провести оперативне реструктурування підприємства з метою забезпечення його виживання на короткий термін ;

г) вибрати реорганізаційні або ліквідаційні процедури.

17. Другий етап процесу розвитку неспроможності підприємства характеризується:

а) кризою реалізації стратегії;

б) кризою ліквідності;

в) падінням результатів діяльності та фінансової стійкості;

г) банкрутством .

18 . Третій етап «Криза підприємства» характеризується :

а) невиконанням поточних завдань, розвитком конфлікту між стратегічними цілями і вибраним напрямком реалізації стратегії;

б) різким коливанням показників рентабельності та ділової активності підприємства;

в) нездатністю підприємства відповідати за своїми зобов'язаннями в міру їх настання.

19. Причини виникнення кризи поділяються на:

а) об'єктивні і суб'єктивні ;

б) кількісні та якісні ;

в) короткострокові та довгострокові ;

г) оборотні і необоротні ;

д) все перераховане вище.

20. Погіршення показників ліквідності та фінансової стійкості характерно для:

а) першого етапу « Початок кризи» ;

б) початку другого етапу «Розвиток кризи підприємства»;

в) закінчення другого етапу «Розвиток кризи підприємства» і почала третього - «Криза підприємства».

ЗАВДАННЯ ЩОДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Поточний контроль знань студентів здійснюється у формі перевірки виконаної студентом домашньої письмової роботи. Завдання щодо виконання контрольної роботи складається на основі затвердженої програми курсу “Антикризове управління”. Структурно робота складається з 3 завдань, які включають:

1) одне теоретичне запитання за програмою курсу із блоку “А”;

- 2) одне теоретичне запитання за програмою курсу із блоку “Б”;
- 3) розгорнута відповідь на тему: «Досвід антикризового управління сучасними підприємствами України: позитивні та негативні наслідки».

Номер варіанта обирається студентами відповідно *сумі* двох останніх цифр номера залікової книжки. Роботу необхідно надати на перевірку на кафедру "Менеджменту та господарського права" (3 корпус 125 ауд.) за 2 тижні до екзаменаційної сесії. Обсяг контрольної роботи складає 15-20 сторінок формату А4.

Перелік теоретичних запитань за програмою курсу

Блок А

1. Сутність і зміст поняття «криза» і «антикризовий стан».
2. Наслідки кризових явищ.
3. Класифікація кризових явищ.
4. Класичні цикли кризових явищ.
5. Різновиди циклічних кризових явищ.
6. Криза державного управління.
7. Кількісні та якісні показники економічної безпеки.
8. Суб'єкти управління економічною безпекою.
9. Цілі і завдання антикризового управління.
10. Методи антикризового управління.
11. Сутність та характеристика процесу виробничо-технологічної реструктуризації.
12. Стратегія і тактика в антикризовому управлінні
13. Діагностика криз в процесі управління
14. Механізм антикризового управління
15. Моніторинг в системі антикризового управління
16. Природа і класифікація управлінських ризиків.
17. Управління ризиком: можливості, засоби, фактори.
18. Зарубіжний досвід антикризового управління

Блок Б

1. Причини виникнення кризових явищ.
2. Історичний аналіз природи кризових явищ.
3. Економічні кризи і циклічний розвиток економіки.
4. Наукові концепції пояснення циклів і економічних криз.

5. Симптоми, причини та механізм формування фінансової кризи підприємств України.
6. Державне антикризове управління в структурі національної безпеки.
7. Система економічної безпеки держави і регіонів.
8. Удосконалення управління економічною безпекою.
9. Функції антикризового управління.
10. Плани санації та реструктуризації, як антикризові плани.
11. Сутність, основні принципи та технологія впровадження організаційно-управлінської реструктуризації.
12. Місце оперативних та стратегічних заходів по подоланню кризи
13. Технології антикризового управління
14. Симптоми, причини та механізм формування організаційної кризи підприємства.
15. Методи моделювання діагностики кризових явищ і процесів
16. Класифікація ризиків в антикризовому управлінні.
17. Ефективність антикризового управління.
18. Законодавство України, що регулює процедуру банкрутства (основна характеристика).

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

При викладанні навчальної дисципліни «Антикризове управління» використовуються такі методи контролю:

1. Поточне тестування або поточне опитування з усіх тем усіх змістових модулів програми.
2. Оцінка якості і своєчасності виконання СРС, яке відноситься до відповідної теми.

Поточне тестування або поточне опитування проводиться під час практичних занять. Максимальна кількість балів, які студент може отримати з кожної теми показана в таблиці. Максимальна сумарна кількість балів, які студент може отримати при поточному тестуванні або опитуванні складає 100 балів за темами дисципліни.

Підсумкове оцінювання з дисципліни за шкалами ECTS і національною виставляється на підставі сумарної кількості балів, які набрав студент у відповідності до таблиці «Шкала оцінювання: національна та ECTS» підрозділу 12 програми дисципліни.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота								Сума
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль № 2					
T1.1	T 1.2	T 1.3	T 2.1	T 2.2	T 2.3	T 2.4	T 2.5	100
10	10	15	10	10	15	15	15	

T 1.1, T 2.1.....T 2.5 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Антикризове управління: навч. посіб. / Б.Г. Шелегеда, О.М. Шарнопольська, М.В. Румянцев. – Донецьк : ДРУК-ІНФО, 2013. – 250 с.
2. Антикризисное управление: учеб./ [под ред. Э.М. Короткова]. – М.: ИНФРА-М, 2008. – 620 с.

Додаткова:

1. Акофф,Р. Планирование будущего корпорации / Р.Акофф ; [пер. с англ.]. – М.: Прогресс, 2008. – 388 с.
2. Ансофф,И. Стратегическое управление / И.Ансофф ; [пер. с англ.]. – М.: Экономика, 2008. – 510 с.
3. Антикризисный менеджмент / [под ред. А.Г.Грязновой] . – М.: ТАНДЕМ; ЭКМОС, 2008. – 368 с.
4. Балдин,К.В. Антикризисное управление: макро- и микроуровень: учеб. пособ. / К.В.Балдин, В.С.Зверев, А.В.Рукоусев.– М.: Дашков и Ко, 2007. – 280 с.
5. Беляев,А.А. Антикризисное управление : учеб. / А.А.Беляев, .М.Коротков. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2011. – 311 с.

6. Большой энциклопедический словарь : В 2-х т. / [гл. ред. А.М. Прохоров] . – Сов. энциклопедия, 1991. – Т.1. – 863 с.
7. Боронос, В.М. Фінансова санація та банкрутство підприємств: навч. посіб. / В.М.Боронос, І.Й. Плікус, М.А. Деркач. – Суми : СумДУ, 2008. – 172с.
8. Боумен, К. Основы стратегического менеджмента / К. Боумен ; [пер. с англ.]. – М.: ЮНИТИ, 2007. – 610 с.
9. Бурий, С.А. Антикризове управління та управлінські рішення – проблеми підприємств малого бізнесу: моногр. / С.А.Бурий, Д.С.Мацеха.– Хмельницький: Тріада-М, 2006. – 93 с.
10. Василенко, В.О. Антикризове управління підприємством : навч. посіб. / В.О.Василенко. – К.: ЦУЛ, 2005. – 507 с.
11. Виханский, О.С. Менеджмент / О.С.Виханский, А.И. Наумов. – М.: Экономистъ, 2006. – 670 с.
12. Глухов , В.В. Математические методы и модели для менеджмента / В.В.Глухов, М.Д.Медников, С.Б.Коробко.– 3-е изд., стер. – СПб.: Лань,2007. – 528 с.
13. Гусев, В.С. Экономика и организация безопасности хозяйствующих субъектов : учеб. / В.С.Гусев, Б.И.Кузин, М.Д.Медников и др.– СПб.: Очарованный странник, 2001. – 256 с.
14. Траут, Дж. Траут о стратегии . Рынок ошибок не прощает / Дж. Траут. – СПб.: Питер, 2007. – 412 с.
15. Траут, Дж. Дифференцируйся или умирай! Выживание в эпоху убийственной конкуренции / Дж. Траут, С.Ривкин. – СПб.: Питер, 2007. – 380 с.
16. Джонсон, Д. Процессы управления стратегическими изменениями : хрестом. / Д.Джонсон. – М.: ЛИНК, 2006. – 267 с.
17. Друкер, П. Ф. Новые реальности в правительстве и политике, в экономике и бизнесе, в обществе и мировоззрении / П.Ф.Друкер ; [пер. с англ.]. – М.: Бук Чембэр Интернэшнл, 1994. – 380 с.
18. Жарковская, Е.П. Антикризисное управление : учеб. / Е.П.Жарковская, Б.Е.Бродский. – М.: Омега-Л, 2004. – 336 с.
19. История менеджмента / [под ред. Д.В. Валового]. – М.: ИНФРА-М, 1997. – 256 с.
20. Іванюта, С.М. Антикризове управління : навч. посіб. / С.М.Іванюта. – К.: ЦУЛ, 2007. – 288 с.

21. Король, В.С. Антикризисный менеджмент в условиях рыночной трансформации экономики: Автореф. дис... канд. экон. наук (08.06.02) / В.С.Король; НАН Украины ; Ин-т регион. исследований. – Л., 2001. – 20 с.
22. Кошкин, В.И. Антикризисное управление: 17-модульная программа для менеджеров. «Управление развитием организации». Модуль 11 / В.И.Кошкин. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 529 с.
23. Круглова, Н.Ю. Антикризисное управление: учеб. пособ. / Н.Ю. Круглова. – М.: КНОРУС, 2009. – 512 с.
24. Ленд, П.Э. Менеджмент – искусство управлять: секреты и опыт практического менеджмента / П.Э. Ленд. – М.: Инфра-М, 1995. – 144 с.
25. Леонтьев, В.В. Экономические эссе. Теории, исследования, факты и политика / В.В.Леонтьев. – М.: Политиздат, 1990. – 416 с.
26. Мерсер, Д. ИБМ: управление в самой преуспевающей корпорации в мире / Д.Мерсер ; [пер. с англ.]. – М.: Прогресс, 1991. – 456 с.
27. Мильнер, Б.З. Японский парадокс / Б.З. Мильнер и др. – М.: Мысль, 1985. – 25 с.
28. Минцберг, Г. Структура в кулаке: создание эффективной организации / Г.Минцберг ; [пер. с англ.]. – СПб.: Питер, 2004. – 512 с.
29. Мірошніченко, О. В. Визначальні функції системи національної економічної безпеки / О. В. Мірошніченко // Наук. вісн. Волин. Держ. ун-ту ім. Лесі Українки. – 2007. – №12. – С. 8-11.
30. Эффективное антикризисное управление : научн.-экон. журн. [Электронный ресурс] . – Режим доступа: e-s-m.ru.
31. Ольсевич, Ю. Трансформация хозяйственных систем / Ю.Ольсевич. – М. : Мысль, 1994. – 110 с.
32. Основи управлінського консультування: навч. посіб. / Б.Г. Шелегеда, О.М. Шарнопольська, Л.М. Васишина. – Донецьк: ДонНТУ, 2013. – 188 с.
33. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом : Закон України №2343-ХІІ від 14.05.1992 в останній редакції від 16.06.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/2343-12.
34. Про основи національної безпеки України: Закон України №964-15 (із змінами, внесеними згідно із Законами України №3200-IV (3200-15) від 15.12.2005) в останній редакції від 20.07.2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/964-15.

35. Про Раду національної безпеки і оборони України : Закон України №183/98-вр від 05.03.1998 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/>.
36. Проблеми економіки: наук. журн. [Електронний ресурс] . – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/Portal/Soc_Gum/Pekon/index.html.
37. Стасюк, В.П. Модели адаптивного управления предприятием / В.П. Стасюк ; ДонНТУ. – Донецк: Юго-Восток, 2003. – 218 с.
38. Уткин, Э.А. Антикризисное управление / Э.А. Уткин. – М.: Тандем ; ЭКМОС, 1997. – 400 с.
39. Чернявський , А.Д. Антикризове управління фірмою : навч. посіб. / А.Д.Чернявський. – К.: Зовнішня торгівля, 2005 – 328 с.
40. Штангрет , А.М. Антикризове управління підприємством : навч. посіб. / А.М.Штангрет, О.І.Копилук . – К.: Знання, 2007. – 335 с.
41. Эрхард , Л. Полвека размышлений: Речи и статьи / Л.Эрхард. – М. : Руссико: Ордынка, 1993. – 608 с.
42. Якокка,Л. Карьера менеджера / Л.Якокка. – М.: Прогресс, 1991. – 416 с.